

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa H. S.
przeciwko Urzędowi Gminy R.
o ustalenie istnienia stosunku pracy, dopuszczenie do pracy i zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 3 grudnia 2020 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w T.
z dnia 26 lipca 2019 r., sygn. akt IV Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w T. wyrokiem z dnia 26 lipca 2019 r., w sprawie z powództwa H. S. przeciwko Urzędowi Gminy R. o ustalenie istnienia stosunku pracy, dopuszczenie do pracy i zapłatę, na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 10 kwietnia 2019 r. którym ustalono, że powoda łączy z pozwanym stosunek pracy na podstawie umowy o pracę zawartej w dniu 15 lutego 1991 r. na czas nieokreślony (pkt 1), nakazano pozwanemu przywrócenie powoda do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy (pkt 2), zasądzono od pozwanego na rzecz powoda wskazane w wyroku kwoty tytułem wynagrodzenia za miesiące od grudnia 2018 r. do marca

2019 r. (pkt 3), oddalono powództwo w pozostałym zakresie (pkt 4), zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zobowiązał pozwanego do dopuszczenia powoda do pracy na stanowisku równorzędnym pod względem wynagrodzenia z poprzednio zajmowanym (pkt I) i oddalił apelację w pozostałej części (pkt II), a także orzekł o kosztach postępowania za instancję odwoławczą (pkt III).

Zgodnie z ustaleniami faktycznymi poczynionymi w sprawie powód H. S. od 2002 r. zwracał się o udzielenie przez pozwanego Urząd Gminy R. urlopu bezpłatnego na kolejne okresy, w których zajmował stanowisko wójta gminy, a w listopadzie 2018 r. w związku z upływem ostatniej kadencji zgłosił wolę powrotu do pracy na stanowisko równorzędne do wcześniej zajmowanego. W wyrokach sądów *meriti* przyjęto, że z uwagi na treść art. 74 k.p. oświadczenie powoda o zamiarze powrotu do pracy wywołało skutek prawny w postaci obowiązku pracodawcy dopuszczenia powoda do pracy. Odnosząc się do kwestii dopuszczenia do pracy pracownika, który na czas sprawowania funkcji z wyboru u tego samego pracodawcy przebywał na urlopie bezpłatnym sądy powszechne odwołały się do orzecznictwa poruszającego tę kwestię. Przy czym Sąd Okręgowy za zasadną uznał w związku z powyższym zmianę wyroku Sądu Rejonowego w punkcie 2 przez zobowiązanie pozwanego do dopuszczenia powoda do pracy na stanowisku równorzędnym pod względem wynagrodzenia z poprzednio zajmowanym, w miejsce przywrócenia powoda do pracy na poprzednich warunkach pracy i płacy. Podstawę prawną zasądzenia powodowi wynagrodzenia stanowił natomiast art. 81 k.p.

Pozwany zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości skargą kasacyjną, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem mu rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem Najwyższym.

Skarga kasacyjna została oparta na obu podstawach wymienionych w art. 398³ § 1 k.p.c., bowiem skarżący zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie przepisów prawa materialnego oraz przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1) art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz.U. z 2019 r., poz. 1282 ze zm.) w związku z art. 74 i 174 k.p., przez błędną wykładnię w zakresie, w jakim stosunek pracy osoby wybranej na stanowisko wójta gminy, która przed dniem wyboru na to stanowisko była zatrudniona w danym urzędzie gminy na podstawie umowy o pracę, a w wyniku wygaśnięcia stosunku pracy z wyboru, następuje niejako restytucja wcześniejszego stosunku pracy, z tym że na stanowisku równorzędnym pod względem wynagrodzenia z poprzednio zajmowanym;

2) art. 325 k.p.c. w związku z art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c. a także art. 803 k.p.c. i art. 804 § 1 k.p.c., co doprowadziło do wydania orzeczenia, które jest nieprecyzyjne w określeniu obowiązków pozwanego i uniemożliwia mu ustalenie ich właściwej treści a tym samym prawidłowe wykonanie orzeczenia.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz ze względu na oczywistą zasadność skargi. W ocenie skarżącego istotne zagadnienie prawne wyraża się w pytaniu – „czy pracownik samorządowy, zatrudniony w danym urzędzie gminy, który zdecydował się kandydować w wyborach na stanowisko wójta w tej samej gminie, w której urzędzie dotychczas pracował, na czas kadencji wójta otrzymuje urlop bezpłatny, co powoduje swoiste „zawieszenie” stosunku pracy zawartego na podstawie umowy o pracę” – czy też raczej jego stosunek pracy ulega „przekształceniu” w stosunek pracy na podstawie wyboru, ze wszystkimi z tego faktu skutkami prawnymi. Zdaniem skarżącego stanowisko Sądu Najwyższego, na które powoływały się sądy powszechne orzekające w sprawie, powinno ulec pewnej modyfikacji, biorąc pod uwagę praktykę działania, w szczególności mniejszych gmin. W warunkach ustrojowych samorządu gminnego powstałych po dniu 27 października 2002 r. stosowanie konstrukcji, w której były wójt powraca do urzędu gminy przez siebie kierowanego na stanowisko równorzędne pod względem wynagrodzenia jest nieuzasadnione i stoi w sprzeczności z zasadami konstruującymi ustrój samorządu.

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżący wskazał, że odwołuje się do prawa procesowego, gdyż wyroki sądów obu instancji w sposób, w który zostały zredagowane, nie mogą być wykonywane bez sięgnięcia do ich

wykładni, czego odmówił Sąd Okręgowy, albo bez sięgnięcia do innych dokumentów niż sam wyrok, by móc go wykonać w sposób odpowiedzialny.

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości prawne lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3), lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

W orzecznictwie utrwalony jest pogląd, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem zwykłej trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje wyłącznie z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. Dlatego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Spełnienie tego wymogu polega na przedstawieniu odpowiedniego, wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca celowo wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem (§ 2). Są to dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone

podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odesłanie do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołał się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie tych przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania.

Dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr

1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmieleniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578; z dnia 10 kwietnia 2018 r., I CSK 733/17, LEX nr 2495968; z dnia 10 kwietnia 2018 r., II PK 143/17, LEX nr 2525398; z dnia 19 kwietnia 2018 r., I CSK 709/17, LEX nr 2486162; z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114).

Natomiast ustosunkowując się do przywołanej przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy stwierdzić, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Przy czym podkreślić trzeba, że w judykaturze przyjmuje się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut

naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Skarżący musi więc wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), że kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436) oraz wskazać konkretne, naruszone przez sąd przepisy i przytoczyć odpowiednie argumenty wyjaśniające, dlaczego te przepisy zostały, jego zdaniem, w tak ewidentny sposób naruszone. A zatem, skoro uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odwołujące się do przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., powinno koncentrować się na wykazaniu „oczywistości” zasadności skargi, to nie może sprowadzać się do odwołania się do uzasadnienia podstaw kasacyjnych bądź też do ich powtórzenia choćby nawet w zmodyfikowanej formie, ani być sformułowane w sposób, który wymagałby oceny ich zasadności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2018 r., IV CSK 618/17, LEX nr 2500419).

Oceniany w tym kontekście wniosek skarżącego o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej określonych kryteriów.

Zagadnienie prawne sformułowane przez skarżącego nie spełnia opisanych wyżej wymagań. Sugerując potrzebę rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego skarżący w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie nawiązał do treści przepisów prawa. Nie wyjaśnił, na czym polegają trudności w dekodowaniu zawartych w nich norm prawnych, do jakich rozbieżnych wniosków może prowadzić wykładnia tych przepisów. Nie przedstawił zatem argumentacji jurydycznej, za pomocą której wykazałby, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne cechujące się walorem „istotności” wymaganym w przypadku

zagadnień, które mogą uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Ponadto podkreślić należy, że Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze kasacyjnej i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Sam skarżący zauważa, że istnieje orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym podnoszone kwestie były już poruszane. W dniu 18 grudnia 2003 r., Sąd Najwyższy, podjął uchwałę, III PZP 17/03 (OSNP 2004 nr 8, poz. 134), zgodnie z którą pracownik samorządowy po rozwiązaniu stosunku pracy z wyboru łączącego go z tym samym pracodawcą, który zatrudniał go w chwili wyboru, ma prawo powrotu do poprzedniej pracy, jeżeli w związku z wyborem pozostawał na urlopie bezpłatnym (art. 74 k.p. w związku z art. 174 § 1 k.p.). Także w wyroku z dnia 16 października 2009 r., I PK 85/09 (OSNP 2011 r. nr 11-12, poz. 146), Sąd Najwyższy wskazał, że skoro pracownikowi udzielono urlopu bezpłatnego na czas wykonywania funkcji wójta, to po zakończeniu kadencji, może on skorzystać z uprawnienia przewidzianego w art. 74 k.p. Z uwagi na to, że skarżący odwołuje się w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania do zmian ustrojowych samorządu gminnego, zauważyć należy, że powyższe stanowisko podtrzymane zostało przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 1 lutego 2017 r., I PK 41/16 (OSNP 2018 nr 4, poz. 40). W wyroku tym, wydanym w sprawie z powództwa pracownika samorządowego - sekretarza gminy, wybranego na stanowisko burmistrza, Sąd Najwyższy stwierdził, że nie ma żadnych podstaw prawnych do przyjęcia, że łączący strony stosunek pracy na stanowisku sekretarza wygaś z chwilą nawiązania przez powoda stosunku pracy na stanowisku burmistrza, albo uległ przekształceniu ze stosunku pracy z powołania (lub umowy o pracę) na dotychczasowym stanowisku w stosunek pracy z wyboru na nowym stanowisku. Oba te stosunki prawne mogły bowiem istnieć równolegle, jeżeli taka była wola stron, ale nie mogły być jednocześnie realizowane, stąd konieczne było zastosowanie instytucji urlopu bezpłatnego i zawieszenie wzajemnych praw i obowiązków pracodawcy oraz pracownika w ramach wcześniej istniejącego stosunku pracy. Sądy *meriti* odniosły się zresztą w sprawie, uzasadniając swoje rozstrzygnięcia, szeroko do powołanego wyżej orzecznictwa.

Skarżący nie wykazał również wystąpienia oczywistej zasadności skargi w wyżej wskazanym rozumieniu. Kierując się rozważaniami dokonanymi powyżej stwierdzić należy, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia warunków właściwych dla przesłanki przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z uwagi na brak wskazania jakiegokolwiek przepisu, którego naruszenie miałyby postać naruszenia kwalifikowanego, widocznego na "pierwszy rzut oka". Nie jest też wystraszające, co zaznaczone zostało w rozważaniach dokonanych wyżej, zastąpienie wyводу prawnego w uzasadnieniu wniosku samym tylko stwierdzeniem, że skarżący odwołuje się do prawa procesowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2019 r., IV CSK 562/18, LEX nr 2741765). Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów kreatywnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). Zauważyć też można, że skarżący powołuje się w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania na brak możliwości wykonania zaskarżonego wyroku w sytuacji, gdy Sąd Okręgowy odniósł się do podnoszonych przez skarżącego wątpliwości szczegółowo w uzasadnieniu wyroku, a ponadto jak twierdzi sam powód w odpowiedzi na skargę, został on przez pozwanego dopuszczony do pracy, a zatem wyrok w tym zakresie został przez skarżącego, jak twierdzi powód, wykonany.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.